nr. 69 / 21 aprilie, 2023
Săptămânal de cultură

Fețișoara

OPTm

Gabriela Suciu
a coborât dintr-un tablou de Dali, ca să-și bea ceaiul la UNATC și toată clădirea s-a umplut cu personaje înaripate.

ZENOB

Director de nr: Ciprian Handru
Foto copertă: Victor Oancea / Edit copertă: Alexandra Elena Ungureanu

Proiectorat (1)

Doina Ruști

Istoria în care am intrat poate fi numită *Proiectorat*.

De multă vreme a încetat să mai fie tranziție. Cel puțin pentru mine. Facem proiecte, suntem băgați într-un proiect, trăim de pe urma proiectelor.

Proiectocrația a început prin anii 2000 când o sumă de *absolvenți* și-au dat seama că nu vor avea un angajament permanent, nu vor fi salariați la stat sau la patron. Nu doar că nu erau locuri de muncă, dar nici chef/ predispoziție de-a intra la stăpân nu mai era. Generațiile de-atunci încoace și-au afirmat libertatea cu din ce în ce mai multă fermitate, încât în ziua de azi a munci pe un proiect, de-acasă, e cel mai bun mod de a câștiga bani, de a-ți câștiga existența. Chiar și instituțiile de stat trăiesc din proiecte. Au fost anii antepandemici când mulți universitari s-au îmbogățit, accesând proiecte europene. Într-un fel, Proiectoratul a adus bunăstare oamenilor școliți, abili sau dispuși să învețe căile anevoioase ale noii birocrații. Un proiect e susținut de dosare, de mult scris, de narațiuni la timpul viitor: toate povestesc pe sute de pagini ce vom face, ce se va întâmpla. Ce plănuim, ce argumente avem pentru viitorul posibil. Și carierele se întemeiază pe același sistem al proiecțiilor: accederea la titlul de profesor universitar, de exemplu, presupune o poveste lungă de 200 de pagini, despre ceea ce vei face, în armonie cu lucrurile făcute *până* atunci. Și scriitorii au mai nou *proiecte*, nu *opere*. Un romancier are în lucru un *proiect*, respectiv, intenționează să scrie despre pantofii uitați sub pat.

Cu ani în urmă am asistat la o licitație de carte, la Târgul de la Frankfurt: se vindea un *proiect*, respectiv un roman semnat de un scriitor francez de o anumită notorietate. Cartea nu era scrisă, ci exista doar tema. Pentru ea se licitau sute de mii de euro. Am urmărit ani de-a rândul, dar cartea n-a mai fost scrisă. Totul rămăsese la nivel de proiect. Tot așa și banii promiși la licitație. Ei nu erau cheltuiți, ci se aflau acolo, virtual, în cazul în care proiectul ar fi devenit carte. Târziu mi-am dat seama că nimeni nu avea chef până la urmă ca acel roman să fie scris: era doar un vis care ținea în priză o mulțime de oameni, de la autor, la agenți și la editorii care licitaseră. Totuși se aflaseră pentru un scurt timp pe scenă, la acea licitație, în *acea* adunare, unde veniseră căutătorii de vise. Cartea scrisă era o chestie consumată, care-avea să zacă prin depozite și în librării, apoi prin bibliotecile private, ale cumpărătorilor de cărți, pardon, de *proiecte*, pentru că cel mai des cărțile nu sunt citite, ci puse pe o listă de așteptare fără final. Așta era destinul cărții scrise, în timp ce proiectul – ei, da, proiectul era infinit.

Dar Proiectoratul nu este doar o istorie la timpul prezumtiv, ci mult mai mult, ca orice istorie își are obsesiile, structurile, modele ori literatura sa. Plus un proces de simplificare nemiloasă – așta fiind firul epic al oricărei ere. De-a lungul istoriei au mai fost astfel de momente, în care oamenii s-au ambalat în jurul unor acțiuni posibile, unor vise, unor idei, care au rămas în stadiul incipient până în ziua de azi. N-am să fac aici istoria utopiilor, ci vreau să vă amintesc fixațiile recente: actele teroriste în numele unui proiect.

În timpul vieții mele au mai fost astfel de tendințe, pe unele având ghinionul de a le traversa de la un capăt la altul. Nu mă voi referi la cele sociale și nici la ideologiile nocive de masă, ci la fenomene mai dantelate, cocoțate pe un postament de rafinament maxim, așa cum a fost semiotica pentru anii 80. Am ales acest exemplu pentru că îl știu bine, eu însămi fiind la vremea respectivă adeptă a sensurilor profunde și a legăturilor generate de ele, citindu-i evanghelic pe Eco și Kristeva, ca să dau numai două nume. Apetența pentru analiză a ajuns repede la claustrări infinite în limbaj, creând o elită: era confortabil să te conectezi la un domeniu unde doar cei aleși aveau acces, era teribil și teribilist să-ți scoți cuvintele la plimbare, pentru a construi o paradigmă a sensurilor obscure, deghizate, evadate, ierarhizate, asamblate într-o poveste criptată, pe care n-o mai putea descifra nici măcar cel care o crease. Dar confortul venea tocmai din activitatea pe care o presupune un proiect ezoteric – observați, sunt aici două bucurii: existența secretă și fără sfârșit. Prin urmare, ori erai adept al semioticii ori nimic. Semiotica a avut un succes absolut pentru că în jurul ei se crease un mit impunător din categoria segregării obligatorii, încât către finele anilor 80 era deja fenomen de masă.

Dar chiar și așa în plin act de devalorizare, adoratorii semioticii, ajunși autori de programe școlare, au dus jocul, așa steril cum era el, mai departe, în manuale, în școli, pe masa unui copil care abia începea să scrie. Sistemul de învățământ s-a îmbolnăvit de epilepsie.

Am invocate episodul doar ca model al fixațiilor care iau naștere în interiorul unei ideologii, unei epocii care se naște etc. și asta pentru că în Era Proiectoratului, obsesiile de tip lingvistic (sper c-ați observat) duc mai departe formele vide, prin același sistem al terorii.

Lucrurile nu sunt diferite ca derulare istorică.

În Proiectorat, principiile sunt cu mult mai fragile, impuse prin aceeași teroare exercitată în comunism, într-o epocă totalitaristă sau, mai târziu, în zone fine ca cea a fanatismului intelectual structuralist. Negarea formelor vechi are cel puțin două zone de interes pentru mine: cea *isterică* (în care ideea e apărată prin atac și crimă organizată) și cealaltă, *speculativă*, care te obligă să recunoști că ești mistreț. Ambele au fost aplicat în comunism, sunt valabile și la mare prețuire și în Poiectorat. Despre ele vreau să vorbim aici, mai precis despre impactul pe care îl au asupra creației, asupra ficțiunii, în special.

Princeps

Narcis Amariei

Ieșisem la țanc, împins afară de un curent puternic de aer. Ceva îmi spunea că mă aflam încă acolo, dar în același timp știam că drumul pe care îl străbătusem de mii de ori, ca un prizonier închis într-un perpetuum mobile, nu mai trebuia parcurs și înapoi.

Eram liber și totuși mintea mea se lupta să înțeleagă ce se întâmplase. Tot ce îmi puteam aminti era finalul, cu Elisenda tăind ceapă în bucătărie, urmărindu-mă cu privirea, în vreme ce deveneam un punct imaginar în zare, deasupra mării.

M-am trezit pe un deal, gol pușcă, cu o sticlă în mână, pe jumătate goală. Pășeam împleticit, cu capul în jos și nu reușeam să îmi dau seama ce se întâmplase. Totul în jurul meu era schimbat și asta îmi dădea o stare de cumplită nesiguranță. Simțeam o greutate, ca și cum aș fi cărat un sac cu porumb. M-am oprit și mi-am dus mâinile la spate. Mi-am amintit. De-o parte și de alta a omoplaților aveam niște aripi mari, cenușii. Erau strânse pe lângă corp ca un pardesiu. Am dat din umeri încercând să le întind, dar nu am reușit decât să le mișc puțin. Am ridicat, apoi, brațele, imitând o pasăre, dar nici de această dată nu s-a întâmplat nimic. Am privit, jenat, în jur și spre norocul meu, nu era nici țipenie. Ceva se întâmplase, căzusem din cer sau fusesem doborât. Un lucru era sigur, nu mai puteam zbura. Am dus sticla la nas. Tărie. Nu obișnuiam să beau și totuși se pare că golisem deja jumătate din conținut, căci respirația îmi mirosea a alcool, iar picioarele nu prea mă ascultau. În vale se vedea o așezare omenească, așa că am zvârlit sticla cât colo și am început să cobor în grabă coama dealului. Am trecut de un podeț și când am ajuns aproape de casele oamenilor, am întâlnit un băiețel de vreo zece ani, care se lupta să înalțe un zmeu. Nu era vânt bun, dar puștiul mânuia cu pricepere sforile și știa să profite de curenții de aer. Zmeul luase înălțime, dar distras de prezența mea, copilul smuci de fir, iar jucăria de hârtie coborî vertiginos pe pământ și se încâlci în crengile unui copac.

Am încercat să îi spun că îl ajut, dar mi-am dat seama că nu aveam glas. M-am apropiat, atunci, de copac și am început să mă cațăr. Copilul rămăsese cu gura căscată la omul acela gol, cu aripi cenușii care ajunsese la zmeu și îi descurca sforile. Nu mă mai așteptă să cobor și o rupse la fugă.

Continuare în versiunea online

Istorie de nișă

Adrian Furtună

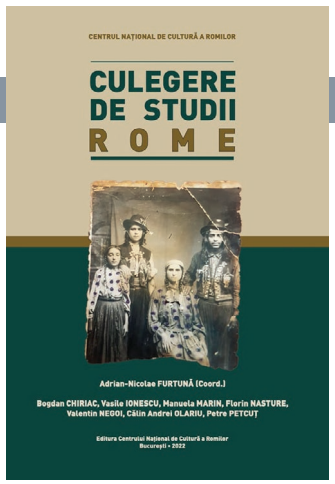

Culegerea de față reunește o serie de studii realizate în perioada 2019-2021, în cadrul programului de cercetare „Romano Rodipe“ Noi Direcții de Cercetare a Istoriei Romilor inițiat la Centrul Național de Cultură a Romilor încă din anul 2015, ca parte a planului de management al directorului Mihai Neacșu.

Programul a debutat cu realizarea unei baze de date digitale cu documente de arhivă referitoare la sclavia romilor, un proiect realizat în parteneriat cu Arhivele Naționale ale României. Demersul nostru este cu atât mai important cu cât vine în sprijinul Strategiei de incluziune a cetățenilor români de etnie romă 2022-2027, document ce con- ține o direcție fundamentală privind problematica reconcilierii cu trecutul istoric: recunoașterea sclaviei, a Holocaustului și a asimilării forțate a romilor în timpul regimului comunist. Lucrarea abordează teme esențiale care au un rol cheie în înțelegerea situației socio-culturale a romilor în prezent în contextul în care ne aflăm în etapa de construcție a reperelor memoriei sociale referitoare la istoria romilor la nivelul societății noastre. Pe lângă funcția de cunoaștere, cercetarea istoriei are și rolul de a recupera trecutul și de a oferi societății reperele necesare ancorării în prezent. Cercetarea istoriei minorităților etnice reprezintă un imperativ pentru construcția unei societăți interculturale, colecția de față reprezentând un efort și o contribuție în acest sens. Rămâne la latitudinea cititorilor să aprecieze în ce măsură efortul nostru răspunde unor nevoi culturale existente în societatea noastră la acest moment. În cercetarea istoriei romilor din România există însă o serie de provocări, de probleme, de lacune în a stabili cadrele în care ne amintim, în contextul în care istoricii devin purtători ai memoriei celuilalt, o resursă, o ladă cu zestrea celuilalt. Într-o manieră reducționistă, aș adresa în acest context istoricilor, dar nu numai, următoarele întrebări: cum privim din perspectivă istorică globală sclavia din spațiul românesc, cum sunt stabilite limitele coordonatelor pe baza cărora putem efectua comparații între sclavia romilor din spațiul nostru și sclaviile din alte spații geografice? Cum este lărgit cadrul de analiză și interpretare a deportării romilor în Transnistria în contextul Holocaustului? În ce măsură producția academică referitoare la istoria socială a romilor contribuie la justiția socială? Răspunsurile la astfel de întrebări creează premisele delimitării cadrelor memoriei publice. Dezbaterea istorie – memorie conține o componentă academic-civică, așa cum arată Sorin Antohi în dialogul său cu Paul Ricœur pe tema istorie, memorie, iertare („Istorie, Memorie, Iertare. Paul Ricœur în dialog cu Sorin Antohi“. Xenopoliana, XI, 2003, 3-4, 4-15). Problema iertării este discutată atât din perspectiva iertării individuale cât și a celei colective.

Continuare în versiunea online

Gabriela Suciu: Film și premii

Dragă Gabi Suciu esti unul dintre producătorii lui Crai Nou, nominalizat la GOPO, pentru mai multe categorii: cum a început totul? Cum ai întâlnit-o pe Alina Grigore?

Crai Nou are 7 nominalizări, la 6 categorii. Ne-am bucurat să vedem aprecierea breslei. Am cunoscut-o pe Alina Grigore în facultate. Ea tocmai se întorsese din Statele Unite unde a studiat și lucrat timp de doi ani reprezentată de Lily's Talent Agencie din Chicago, iar eu pregăteam producția filmului de disertație, "Treizeci", în regia lui Victor Dragomir. Victor și-a dorit ca Alina să joace în film, așa că ne-am întâlnit cu ea. Ne-a primit cu multă căldură și profesionalism și am avut o colaborare care ne-a apropiat mult. Am rămas în strânsă legătură apoi și i-am urmărit cu admirație și interes munca. Este o forță de neoprit.

Cum au început filmările?

Alina are o școală privată de actorie, InLight, devenit și centru de cercetare în tehnica actorului în relație cu celelalte departamente. În acest cadru, ea și studenții ei practică mai multe metode de analiză a procesului de storytelling. Astfel, a început cercetarea în domeniul scenariului și a regiei ajutată de regizorul Adrian Sitaru alături de care a sris și a lucrat cu studenții ei pentru filmul "Ilegitim". Filmul a primit recunoaștere Internațională câștigând premiul CICAE la Festivalul de Film de la Berlin și i-a adus Alinei premiul pentru cel mai bun scenariu la Festivalul de Film de la Namur, Mențiunea specială pentru actorie în *L'Europe autour de l'Europe* și premiul *Angela* pentru scenariu și actorie la Festivalul de Film de Subtitle, din Irlanda. Adrian Sitaru a încurajat-o pe Alina să meargă mai departe spre regie. După ce a scris scenariul de la „Crai Nou", care la vremea respectivă se numea "Ce spun urșii despre albine", m-a sunat și am discutat mult despre posibilitățile de producție. Filmul a urmat același proces îndelungat de lucru cu actorul, repetiții în locație, improvizații și un an jumătate de cercetare și dezvoltare de roluri. Totul era atât de bine pregătit că atunci când am ajuns efectiv în filmare nu am avut nevoie de mai mult de două săptămâni pentru a filma tot.

Ce scenă ti-a rămas în minte pentru meta-istoria ei, pentru faptele de dincolo de cameră?

Pentru secvența în care Ioana Chițu și Vlad Ivanov se întâlnesc în fața hambarului, Alina și-a dorit foarte mult ca personajul Mihai, să țină în mână un pui mic de găină. A trebuit să îl aducem din Rădăuți, de la o crescătorie de pui, pentru că filmam în august și nu prea era sezon pentru pui atât de mici. Pe drum, colegul de la producție a fost oprit de poliție și i-a zis că se grăbește să ducă actorul la cadru, în mașină cu el nevăzându-se nimeni.

Și în alt spectru, când am filmat finalul filmului, fiind un cadru secvență dificil, dar repetat foarte bine, totul a fost atent coregrafiat și fără a necesita tăieturi sau intervenții, erai transpus direct în tensiunea filmului. Toți oamenii care stăteau la video-assist aveau lacrimi în ochi.

Cum a fost prin festivaluri?

A fost o bucurie să vedem că mesajul nostru este receptat și provoacă reacții. Am avut peste 50 de festivaluri după San Sebastian unde filmul a avut premiera. Am fost fericiți să aflăm că suntem în competiție alături de nume multipremiate precum Terence Davies (*The Neon Bible, The Long Day Closes*), Laurent Cantet (*Entre les murs, L'Atelier*), Yimou Zhang (*To Live, Shanghai Triad*), Lucile Hadzihalilovic (*La bouche de Jean-Pierre, Evolution*) sau Icíar Bollaín (*Even the Rain, Flowers from Another World*). Am mers la ceremonia de decernare a premiilor neștiind la ce să ne așteptăm. Abia apoi am aflat însemnătatea premiului, că este prima *Scoică de Aur* câștigată de România în cele 69 de ediții ale festivalului de până atunci. Fiecare nou premiu adăugat ne-a încurajat să mergem mai departe. Filmul a primit Premiul pentru regie la Bergamo, în Italia, Spirit of the Festival la Cork, în Irlanda, Premiul Special al Juriului la Sofia, în Bulgaria, Premiul Nuove Impronte în Italia, Premiul pentru cea mai bună actriță pentru Ioana Chițu la Tetouan, în Maroc și lista continuă.

Ce scenă din film ai extrage și recomanda pentru frontispiciul revistei Fictiunea OPTm?

Finalul filmului, secvența în care tot ce s-a construit sau ascuns până atunci iese la iveală. E atât de relevantă pentru lumea în care trăim. Este o secvență în oglindă a începutului, unde simți că ceva se întâmplă, dar nu poți pune degetul pe problemă. În final, totul se

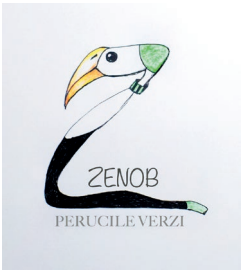

dă pe față. Dar trebuie să vedeți ca să vă convingeți. Filmul este disponibil pe platforma Happy Play (http://play.happycinema.ro/).

O replică din film, bună de pus ca moto al poveștii?

Am două și aici: „De ce să fugi, în loc să pleci?" și "O să ajungeți să mirosiți flori cu telefonul".

Cu ce te îmbraci în seara Galei? Cu cine vei fi?

Pentru că Premiile Gopo celebrează creatorii români, în fiecare an am ales să port o creație a unui designer român. Singura excepție a fost anul trecut, când dată fiind situația politică, am ales să port o creație a unui designer ucrainean pentru a-i susține. Am purtat o rochie roz care se numea Butterfly Bomb creată de Paskal. Rochia de anul acesta este creată de Isabelle Vijiiac și tot ce pot să spun este că va fi neagră, în memoria bunicii mele care ne-a părăsit de Crăciun. Voi fi alături de echipa Crai Nou, regizoarea Alina Grigore, nominalizată la cea mai bună regie și cel mai bun debut, Mircea Postelnicu, nominalizat la cel mai bun actor în rol principal, Ioana Chițu și Ilinca Neacșu, nominalizate la tânără speranță, Ayfer Cadîr, nominalizată pentru cea mai bună coafură și George Bogdan Negrișan, nominalizat pentru cea mai bună coafură și Adrian Pădurețu, soțul meu care a fost coproducător și director de imagine. Sunt foarte recunoscătoare pentru acești oameni și toți cei care au fost în spatele filmului și mi-aș fi dorit să fi putut fi toți de față la gala, pentru că fiecare nominalizare e despre ei toți.

Premiile FICȚIUNEA

Vlad Ajder

Petronela Buda, pentru rolul „Femeia” din spectacolul „Ușa e deschisă”, autor Andrei Velea, scenografie Daniel Divrician, regie Vlad Ajder, producător Teatrul Dramatic Galați

Pe Petronius – așa îi spun, amical, Petronelei Buda – o cunosc din facultate. De când am cunoscut-o, am avut senzația că este un om care „rezistă la trântă”, ca să spun așa. De-a lungul timpului, relația cu ea s-a transformat într-o încredere reciprocă. Povestea spectacolului „Ușa e deschisă” este una simplă: teatrul lansează o invitație întregului colectiv de a veni cu propuneri, eu vin cu o propunere, îmi este refuzată, iar directorul artistic îmi spune să vorbesc cu Petronela pentru ca ea vrea să joace într-un *one-women show*, iar de aici pornesc într-o aventura frumoasă alături de un suflet gingaș închis într-o carapace vulcanică. Sensibilitatea Petronelei este cea care m-a inspirat să îmbin două texte ale autorului, care nu au nimic în comun.

În acest spectacol, Petronius joacă o criminală care cere clemență, comisia de examinare este publicul, iar ceea mi se pare mie interesant e că la final publicul i-o acordă. Cu alte cuvinte, gingășia, sensibilitatea, afecțiunea și raționalul Petronelei câștigă în fața ideii de criminal. Eu unul nu sunt de acord, dar Petronius, prin felul ei de a exista, va câștiga fiecare reprezentație. Un alt motiv pentru care Petronius merită acest premiu este capacitatea ei de a „ține” o sală timp de o oră. Pe tot parcursul spectacolului, actrița se află în tensiune, tensiune care se transmite și în sală. În mod normal, în punctul de climax al spectacolului, actrița este lăsată să rezolve situația așa cum îi vine sau așa cum este logic pentru ea (interiorul o va conduce către o rezolvare bună a situației), dar pentru că Petronius „rezistă la trântă”, i-am cerut să rezolve situația diferit, opus logicii interioare a momentului. Și a făcut-o, în pofida efortului implicat, iar spectacolul a câștigat în prezență.

O felicit pe draga mea Petronius pentru tot ceea ce face în acest spectacol, pentru cariera ei bogată în partituri puternice, pentru felul în care prezența ei sensibilă îmbracă vorbele autorilor sau situațiile dramatice, pentru interiorul ei bogat, puternic și interminabil, pentru gingășia pe care ne lasă să o vedem, pentru capacitatea de a spune „Da“ oricărei nebunii!!!

Aceasta sunt motivele pentru care consider că Petronela Buda merită premiul pentru Cel mai expresiv actor!

Idele lui Marte

Mihai Bălăceanu

Povestea Andrei Șerban, marele regizor de teatru, în podcastul *Vorbitorincii* că, pe vremea când preda la Columbia University School of Arts din New York, în cadrul unei audiții, o persoană transgender de origine portoricană s-a prezentat cu un monolog pentru rolul Julietei. Simpla întrebare a regizorului: „de ce ai ales tocmai rolul Julietei?” a provocat un val de indignare în rândul conducerii universității, lui Andrei Șerban reproșându-i-se ulterior: „nu aveai voie să adresezi acea întrebare în contextul respectiv, fiindcă asta denotă că te poziționezi contra comunității LGBTQ+”. Această întâmplare, laolaltă cu alte lucruri absurde – de pildă, dacă în timpul repetițiilor pentru spectacole, tu, ca regizor de teatru, atingi cu palma umărul sau cotul unui actor, poți fi denunțat pentru hărțuire sexuală – l-au făcut pe Andrei Șerban să considere că nu își poate practica meseria în condiții optime și, în final, să-și dea demisia.

Iată, stimați cititori, ce înseamnă corectitudinea politică. Sunt oameni bine intenționați care cred că această ideologie a fost bună în teorie, doar că mecanismul punerii ei în practică a denaturat-o. Însăși premisa aceasta mi se pare falsă. Ca să nu discriminezi, să nu jignești, să nu râzi de defectele altcuiva în public, e suficient să dai dovadă de politețe, de educație, de cei șapte ani de-acasă.

Corectitudinea politică NU este politețe! Corectitudinea politică violează politețea (după ce o confiscă) și apoi o vinde pe piața de carne vie a ideilor.

Iar acest lucru nu are legătură – așa cum se insinuează malițios în războaiele culturale fără bombă și fitil de pe Facebook – cu faptul de a fi ateu sau creștin, conservator ori progresist. Are legătură cu bunul simț înțeles ca adecvare la realitate. Cu logica și legile naturii, mai precis.

Dacă limbajul modelează realitatea, cine își propune să modifice limbajul nu face altceva decât să umble la temelia realității. Cei care fac astfel de experimente nu se pun în slujba comunităților cărora pretind că le vor binele, ci au ca scop obținerea puterii. Vor, cu alte cuvinte, să înlocuiască un regim așa-zis tiranic și opresiv – atât de opresiv încât ai libertatea să debitezi orice prostii îți trec prin cap, fără să fii urcat în dubă cu cătușe la mâini ca în Rusia lui Putin, Turcia lui Erdogan, iar de Coreea de Nord a lui Kim Jong-un nici nu mai are rost să vorbesc – cu o *minunată lume nouă*, în realitate, o dictatură în toată regula.

Philip Roth a avut această intuiție extraordinară când a publicat *Pata umană* acum mai bine de două decenii. În romanul său, Coleman Silk este profesor universitar de limbi clasice. Remarcând absenteismul a două studente negrese, el folosește termenul *spook* cu sensul său denotativ, adică „stafie”. Numai că *spook* este, totodată, și un argou pentru persoanele de culoare din America, având o conotație negativă. Printr-o răstălmăcire a adevărului, lui Coleman Silk i se aduce la cunoștință de către decanat că studentele absente au fost „dărâmate” când au aflat remarca lui rasistă, prin urmare profesorul de limbi clasice nu mai suportă presiunea din partea conducerii și își dă demisia.

Unii dintre voi, citind articolul până în acest punct, se vor întreba în mod legitim: ce ne privește pe noi, ca țară, acest fenoment izolat?

Ne privește, întrucât mimetismul fără discernământ este una dintre trăsăturile identitare ale poporului român. Fiind incapabili să recuperăm decalajul civilizațional dintre noi și Occident în materie de administrație, infrastructură și respectarea patrimoniului, privim peste gard la vecinii noștri mai spilcuiți și ni se pare că până și rebuturile lor culturale sunt bunuri de import. Drept urmare, le dăm *copy-paste* în buna tradiție a plagiatului autohton. Și nu o facem oricum, ci sub lozinca cu sclipici: „Vrem o țară ca afară!”

Continuare în versiunea online

Chiriașul

Stelian Țurlea

Bărbatul care s-a mutat în camera noastră, după ce mama a dus toate lucrurile în odaia mare și a bătut în cuie ușa care dădea în antreu, era un tânăr spălăcit și subțire și umbla mereu într-un costum de postav închis la culoare, cu gulerul cămășii răsfrânt. Lucra la Securitate, nu prea știam ce-i aia, vecinii spuneau că era dintr-ăia care ridicau noaptea oamenii din case, nu prea înțelegeam. Venea să doarmă o dată la o săptămână, nu rămânea mai mult de două nopți, pe urmă nu-l mai vedeam, oricât de atent pândeam venirile și plecările lui. Nu-și adusese cu el decât o valijoară cu cămăși, poate și pantofi, deși nu cred, umbla încălțat în aceeași pereche neagră, cu o cataramă de alamă pe fiecare parte, de parcă nu era sigur c-o să locuiască acolo, cu o zi înainte să apară, cineva, n-am văzut cine, eram la școală, îi mobilase camera cu o somieră, o masă și un scaun, am spionat pe geamul care dădea în hol și am rămas mirat, de ce un singur scaun, dacă venea careva la el îl așeza pe pat, mă întrebam, și mi-a trecut prin cap că fuseseră aduse de la sediu și că trebuia să mai rămână și-acolo.

Era un bărbat politicos, o saluta pe mama aplecându-și capul în față, încerca să înjghebe o discuție, fără niciun rezultat, mama avea mereu treabă, o dată i-a adus o halcă de carne, pentru copii, a spus, dar mama a refuzat-o, s-a enervat foarte tare și i-a spus să nu mai îndrăznească în viața lui să facă chestia asta, că are bani să le cumpere mâncare copiilor și n-așteaptă pomană de la ei, și de atunci a lăsat-o în pace, o saluta respectuos și atât.

De câte ori ne vedea, pe mine și pe fratele meu mai mic, încerca să ne țină de vorbă, ne întreba cum merge școala, dacă mai știm ceva de tata, dacă mama tot bosumflată e, ne străduiam să-l evităm și el nu se lăsa, aducea mereu câte ceva, biscuiți, bomboane sticloase, dar noi dădeam din cap că nu vrem, ne stricăm dinții, era foarte surprins.

După-amiază, când îmi făceam lecțiile în camera mare, în care dormeam acuma toți trei, lăsam toate ușile deschise, înainte să dea frigul, să aud dacă vine cineva în curte, era mai simplu să luăm un cățel, dar vecinii care locuiau în partea din față a casei nu suportau animalele, ne-au spus că dacă văd vreunul îi dau otravă, n-am avut curajul să-i pun la încercare, dar lăsam ușile deschise mai mult degeaba, mă cufundam în lecții și nu mai auzeam nimic, nici pe bărbatul care se mutase în casa noastră nu l-am auzit când a intrat, m-am trezit cu el în spatele meu, eram de-a dreptul speriat, fratele meu sunt sigur că-l văzuse, dar nu mă avertizase deloc.

(fragment din romanul *În absența tatălui*)

O scrisoare roz

Laura Dincă

Pe canapeaua din sufragerie, înconjurată de hârtii, Victoria trăgea însetat dintr-o țigară electronică. Părul șaten-roșcat, buclat la vârfuri, ținut cu cărare pe mijloc, cădea greu pe spate, evidențiind puternic violetul de la satinul halatului de casă legat neglijent în talie. În lumina difuză a camerei mari, ferestrele cu perdele albe și draperii groase, de un bej nedefinit, verdele-smarald al acesteia, desăvârșea cadrul unui tablou domestic cald care avea în centru, ca pe o stăpână a casei, o femeie frumoasă.

Victoria terminase de câțiva ani facultatea, se angajase imediat și în scurt timp urcase în cariera de are se ocupa constant, fiind printre cele dintâi interese. În sâmbăta aceea se apucase să facă ordine în acte și hârtii, pornind de la un curs pe care îl căutase ca urmare a unui documentar despre medicamentația ce se discuta peste tot la televizor, neștiind nimeni, deocamdată, care era cea potrivită. Colțul unei hârtii roz, vechi ce se ivea de sub un dosar îi atrase, magnetic, atenția. Trase scurt din țigară, apoi o lăsă pe birou și smulse foaia de sub teancul unde se găsea, aruncându-se între pernuțele gri din canapea. Străbătu texul pe diagonală, cu sprâncenele ușor încruntate. Căuta cu înfrigurare data, pe singura pagină scrisă din cele două. Era pierdută undeva într-un colț, scrisă cu cerneală neagră și litere înalte, ascuțite și egale. Răsuflă ușurată. Scrisoarea venea de departe din timp, dinainte ca ea și Filip să se fi cunoscut, mult dinainte. Auzise ceva despre relațiile lui de atunci, dar nu o interesaseră detaliile. Acum, însă, curiozitatea începea să muște din ea, mai ales că o foaie roz, cu trandafiri roșii în colțul din dreapta al fiecărei pagini nu era ceva des la ei în casă. Era mulțumită că nu trebuia să piardă mult timp cu asta, avea lucruri mai importante de făcut.

„Oare de ce nu e semnată? O romantică prea grăbită? Că sigur nu e de la vreun bărbat sau de la părinți. Și de ce o fi păstrat-o Filip? Sau o fi uitat să o arunce? Eu nu mai păstrez nimic de la fostul, ce rost ar avea? Next. Hai să vedem ce-o fi aici, dar tare mi-ar plăcea să văd cine e tipa asta siropoasă. Hmm, bine că e un text scurt, presimt că dacă era mult de citit, vomitam până la final" vorbea cu ea însăși, tolănită în mijlocul canapelei. Cordonul îi căzuse într-o parte, lălâi, halatul nu avea nasturi, așa că o luă o pală de frig instantaneu. Respirația i se accelerase și tremurul corpului, în valuri, o trimise sub pătura albă și pufoasă. Cu rapiditate se înfășură în ea, lăsând afară doar mâinile cu care ținea scrisoarea.

Continuare în versiunea online

Îmi e frică de utilizatorii lui ChatGPT

Dorian Dron

Deja au apărut multe articole pe subiectul ăsta și probabil mulți dintre voi nu aveți nevoie și nici chef de încă o părere, dar voi încerca să argumentez. Pentru mine apariția monstruleţului pe nume ChatGPT, împreună cu Ai-ul din spare, îmi sună a problemă pe care noi, oamenii, nu suntem pregătiți astăzi s-o rezolvăm.

După cum știți, nea ăsta le face cam pe toate, mai puțin mâncare. Vorba aia, românească, „de ce e, bă, atât de scump, știe să și gătească?". Ne dă răspunsuri căutând prin milioanele de pagini web și librării de unde își formulează o părere „avizată". Până aici nu e nicio problemă. Așa funcționează și Google. Numai că de aici încolo se cam strică treburile. Că nea Gogu îți dă informația, nu ți-o bagă și în plasă. Că îi zici, bree, zi și mie o carte fantasy și nea Gogu îți dă informația. Tu o vezi și te duci să cumperi cartea sau să o împrumuți. Sau la o lucrare de licență, îți trebuie o biografie despre un subiect, nea Gogu îți oferă informații. Asta face și Chatul nostru, doar că mintea noastră nu se poate opri aici. Cât îți ia să îl rogi pe acest nou individ să îți scrie un fragmențel de licență sau o lucrare? Parcă și văd elevii pe sub bănci, cu Chatulică deschis, să îl roage să le rezolve un subiect. Sau pe

studenții noștri dragi în ultima zi înainte de predare, căutând în disperare să modifice fontul din ChatGPT și să îl bage într-un Word. Ei, de aici începe circul. Căci vin și eu să vă întreb: cum naiba verificăm sursa? Că dacă pe stil vechi „ciordeai" un paragraf, profesorii adăugau fragmentul în softul de plagiat și bam, gata treaba. Azi cum verifici sursa? Că ChatGPT nu o să „recunoască" pasajul creat tot de el, că îl generează o singură dată.

Zilele trecute am văzut în feedurile de pe Facebook o scurtă postare de-ale lui nea Buhnici (nu săriți) în care spunea cum un nene a găsit o variantă faină de a cupla chatGPT și implicit AI-ul din spate la Facebook Messenger și nea ăsta a reușit să copieze vocea lui Steve Jobs și să-l pună să vorbească despre diferite subiecte alese de el. Și ce să vezi, Stevulică a înviat. Iarăși o problemă, pentru că l-au întrebat oamenii pe creatorul din umbră dacă nu cumva a creat aplicația asta tocmai pentru oamenii care au pierdut pe cineva, ca să diminueze suferința lor. Iar el asta a răspuns, că îl pierduse pe tatăl lui la 50 de ani și a vrut să mai „vorbească" cu el. Iarăși o problemă, pentru că oamenii nu or să mai poate intra și ieși din doliu, pentru că entitatea fizică ce a decedat a devenit entitatea online care vorbește și se comportă (în baza unor referințe precise) ca el/ea.

Dar să ne întoarcem la oile noastre. Bun, literatura. ChatGPT poate să scrie o compunere, o nuvelă, chiar și roman. Poate să facă ce vrea. Ok, dacă un scriitor la început de drum bagă cuvintele (tokens) necesare și primește un roman, opera lui poate să fie ori una extraordinară și să fie ulterior publicat, ori poate să fie execrabilă, pentru că AI-ul a scris o aberație. Hai să luăm cazul 1, să zicem că a scris ChatGPT un roman excelent, caz nerealist astăzi, la ora asta, dar nu se știe mâine. Ce bază are editorul, cum își dă seama că e „pe bune"? Ok, faci un contract de exclusivitate și-l obligi pe „scriitor" să declare pe proprie răspundere că e opera lui și bla bla.

Mie, personal, îmi e frică de cei care or să apeleze la ChatGPT pentru a le rezolva munca și care apoi o să și-o însușească. Dar cred că într-un viitor nu foarte îndepărtat băieții din spate or să reglementeze treaba asta, or s-o monetizeze și atunci să vezi dacă mai poți lua un produs final fără să plătești. Acum e în teste, dar multe lucrări pot apărea tocmai din aceste teste.

Proprietatea intelectuală nu există în ChatCPT sau poate nu acum.

Libertate în creativitate.

Continuare în veriunea online

Lecturi pe scurt: Magul de la Kremlin

Liviu Stan

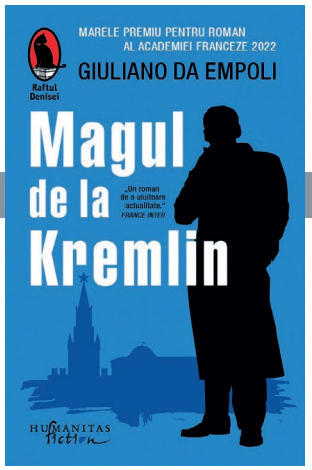

E ceva ciudat cu romanul ăsta. Structural, premisa narativă pare pur și simplu o însăilare pentru a ajunge mai repede în miezul romanului (finalul e și el slăbuț), ca și cum ai lăsa cărămida pe accelerație ca să-ți schimbi șlapii cu niște mocasini Gucci. Dar când ajungi în epicentrul lui, narat din perspectiva lui Vadim Baranov, croit după Vladislav Surkov, cel care a forjat putinismul ca filosofie a puterii, ai în mână un eseu magnific despre gândirea magică a Kremlinului. Impecabil scris, chiar și cu excesele hiper-epice ale dialogurilor. Unul dintre cele mai bune portrete ale lui Putin (mai ales din perspectiva singurătății) pe care le-am citit.

Desăvârșirea și geografia ei nesfârșită (I)

Andrei Roșca

„Fiindcă nu cauți, ci te cauți”
(Omul Gnom – La psiholog)

Arta poetică în genere, nu doar în muzică, răspunde la un „De ce?” pe care îl caută persoana ce în-faptuieste dinspre propria adâncime. Un „De ce?” iluzoriu doar când e căutată propriu-zis o utilitate. Căci „justificarea” culturii este corelată cu profunzimea umană, nu cu o formă pragmatică de raportare la artă. Motivarea artei este (cel puțin) indicarea resorturilor axiologice – dacă nu chiar semnalarea concretă a acestora.

Ceea ce importă constă în faptul că arta poetică semnalează orizontul culturii, ca o promisiune a ceea ce propune cultura (ca la Blaga, unde arta sa poetică este prima poezie din *Poemele luminii*) sau un reper în înțelegerea celorlalte artefacte culturale (precum în cazurile celorlalți poeți studiați în liceu).

Ceea ce importă, finalmente, este faptul că arta poetică, identificată în orice formă de cultură – muzică și nu doar (fiind, încă o dată, urmează studii privind și alte domenii culturale în care mai apare un demers de acest fel) – dă seama de felul în care este recuperat un cotidian ce înăbușe marile emoții din momente de cultură. Arta poetică este sprijin pentru existența cotidiană, salvarea și promisiunea menținerii în adâncimea existenței, în profunzimea umanului. În cotidian ce înăbușe profunzimea existenței umane – când rutina, aglomerația, capcanele birocrației și iluzoria neputință de care te lovești atunci când interacționezi cu aceasta din urmă par că nu pot fi depășite – , arta poetică – arta, în genere, în definitiv, dar cu precădere acest demers „justificativ” – este cea care recuperează, care actualizează, care amintește, că omul este mai mult decât „îndatoririle” sale cotidiane, că ești suma activităților de după muncă – și mai cu seamă de la fine de săptămână – , că ești suma a celor alese pentru delectare, că ești amintirea ultimului film văzut, a ultimei piese de teatru, a unui concert sau un meci, a unei lecturi

Nu știu dacă în arta picturală sau cinematografică apare o astfel de abordare – și ar fi de căutat. Cum poate fi re-prezentată justificarea picturii? Lăsând aceasta direcție pentru următoarele texte, este de precizat concluziv, că, recapitulativ, arta poetică urmărește, finalmente, nu o justificare, ci semnalarea, în-fățișarea, resorturilor pe care le are miza oricărui act cultural: miza re-prezentării „nopții de nepătruns”. De aceea poate nici nu e de chestionat și de ce artistul în-fățișează. De ce decide să își împărtășească arta. Este momentul decisiv al acesteia, inevitabilul operei de artă, dar nu ca validare, ca festin al unor văduve blânde, ci pentru că, finalmente, ea însăși este simbolul ce conduce către noaptea de nepătruns, fiind, deci, inevitabil să fie ex-pusă, să *amintească* de noaptea de nepătruns. Este re-prezentarea acesteia din urmă. Prezentificarea acesteia. Dar de ce este de amintit existența acesteia? Anunțând-o, oferă lumii salvarea prin frumusețe.

Și tocmai de aceea poate cel mai oportun moment pentru artă este cel cotidian. Atunci poți surprinde profunzimea din spate a acesteia. Și nu prin discrepanță, prin contrast. Ci prin felul în care gândul acela frumos, reveria, poate fi un impuls de a-ți încheia treaba. Nu e vorba de vreun sprijin la ananghie în cotidian, ca și când ți-ai înfrânge slăbiciunea zilnică, ajutorul unui pesimist, morfina unui cinic. Este și toate acestea, fără Îndoială! Dar mai cu seamă este gândul a cât de complexă și frumoasă e lumea, e viața. E însăși bucuria vieții. Este profunzimea gândului de-a înțelege ce este omul – și ca identitate(„cu asta mă identific”) și ca alteritate(în raport nu doar fizic cu opera de artă) –, depășind impresia cotidianului furtunos în care pare ca existența este rutină. De aceea frumosul apare într-o plimbare cu câinele și cu oamenii dragi, la colțul străzii unui concert.

În cele mai simple momente, pentru că acesta este sălașul, luminișul, artei.

Continuare în versiunea online

rubik

Robert Vladu

Într-o zi am găsit amândoi un cub
El avea câte o culoare pe fiecare pătrat în parte
Credeam că a fost vandalizat sau greșit la fabricare
Era de înțeles că nu aveam nimic de pierdut
Și nimic de câștigat de la un obiect atât de ciudat
Poate nici măcar nu era un cub
Dar acesta a fost prima noastră idee comună
Ai vrut să îl păstrezi și ți l-am tras din mână
nu trebuia să ne pierdem timpul
Ai insistat să îl rezolvi eu te priveam tacit și fără de speranță
Prin el am putut să îți văd mâinile care spală
vase gătesc și mângâie copilul nostru
După ce unisei două pătrate de aceeași culoare
L-am încercat eu fără vreun succes
Ai râs eu m-am enervat pentru că se întuneca
Tu insistai să rămânem te vrăjise cumva obiectul iar tu mă vrăjisei pe mine
Era beznă și nu vedeam niciunul din noi nimic
Nu puteam decât să îți simt mirosul și să te ating orbește
Obosiți și nervoși am început să urlăm unul la altul
Fără să știm în ce parte o facem ne-am lovit și uitasem de cub
Aveam mâinile roșii de la cub din încercarea de a-l rezolva
Apoi ochii mov obrajii portocalii burta maro picioarele verzi pieptul albastru
Ne-am trezit doi străini și am plecat în urmă cubul

Isadora

Alexandra Niculescu

Trei sunt în capul ei și mai e muzica de pian. Ora abia a început și deja nu mai are răbdare. Toate fetiţele au feţe serioase și stau bățoase, așa au înţeles, poate, de la ea.

Trei sunt în capul ei: una n-a avut copii și a devenit lesbiană după ce s-a mutat în America; una a avut trei copii, doi soți, un iubit sau mai mulți – pe primii doi născuți i-a lăsat bărbatului, ea a plecat cu al treilea din Africa în Anglia ; una avea doar un an când familia a fugit din Ucraina în Brazilia. Muzica de pian iese din pianul atins de sora ei mai mică. Chestie de familie: una profesoară de balet, una pianistă, și așa ar trebui ele să scoată viitoarele mari balerine. Mult timp a fost încrezută datorită sălii ăsteia unde ea comandă tot. Comandă unor fetiţe ai căror părinţi au bani și-o plătesc pe ea să facă ceva din ele sau să le ţină departe de casă, să poată să spună ei tuturor *a mea merge la balet*.

Le studiază bine în primele ore și-și dă seama dacă e vreuna viitoarea balerină , e un *nu* pentru toată seria asta, dar banii vin din partea lor și nu e treaba ei. Sau poate așa a avut chef să decidă acum pentru că le are pe cele trei în cap și știe că e ceva ce trebuie să înţeleagă. E profesoară dar n-a început să trăiască, vrea un model, vrea o femeie care să-i arate cum să fie ea. Din când în când îi zâmbește soră-sii care nu greșește nicio notă.

Iar le ia pe rând: le-a ales pe astea trei pentru că sunt, adică au fost, se corectează, femei cunoscute în toată lumea. E la modă să fii lesbiană, s-a gândit un timp la chestia asta, dar ea e căsătorită și nici n-o atrag femeile. Le privește, îi plac părul uneia și umerii alteia și sânii alteia, și fundul alteia și tot așa, dar nu-și imaginează ce-ar face ea cu o femeie, nu-i vine, pur și simplu, poate dacă s-ar căzni mai mult, dar nu crede că iese o lesbiană adevărată din ea oricât efort ar depune. Scriitoarea lesbiană îi place pentru că a citit *Ce? Eternitatea* și i se pare o carte bună, chiar dacă n-are studii sau criterii. Așa i s-a părut ei și e suficient, a simțit că e acolo, în lumea aia. O ia pe-a doua, îi place curajul ei sau ce-o fi. Ea n-ar putea să-și lase doi copii pe un continent – Africa – și să plece cu al treilea. Dar ea n-are copii, asta e, poate să-și imagineze, poate să acuze, să judece, dar nu știe cum e. A văzut de curând un film după o carte de-a Elenei Ferrante – ea nu e fan – și-n film era o mamă tânără cu două fetiţe și după niște ani femeia se satură, le lasă bărbatului și pleacă, nu mai suportă, nu mai face faţă toată ziua singură cu ele. Îi e greu să creadă, pentru că îi plac copiii și-și închipuie c-ar putea să stea încontinuu cu ei, dar știe că nu-i același lucru. Ce o deranjează, de fapt, e că totuși scriitoarea a ales un al treilea copil. L-a luat cu ea. Pe primii doi nu, pe al treilea da, ca și cum pe ăsta îl iubea mai mult sau ceva. Nu vrea totuși să gândească urât, mai ales că ei îi place scriitoarea asta britanică, și nu doar pentru că a luat Nobelul, chiar i-a plăcut faza aia când își dă voie – ea sau unul dintre personajele feminine – să-și imagineze un lucru extrem de îngrozitor și pe urmă spune că e ok, că e doar un gând și e normal să-l aibă și pentru că-l acceptă n-are de ce să devină realitate.

Continuare în versiunea online

Trei viziuni despre artă

Daniela Luca

În timp ce pentru Melanie Klein actul creator urmărește să repare obiectul pierdut, pentru psihanalista și scriitoarea Janine Chasseguet-Smirgel există o activitate creatoare în care scopul urmărit este acela de *reparație a subiectului*. Creația este o autocreație, care își extrage impulsul profund al dorinței pentru a depăși, prin propriile sale mijloace, golurile lăsate sau provocate de alții. Ea situează astfel creația într-o asumpție narcisică, în tentativa de a atinge integritatea, altfel spus de a depăși castrarea la toate nivelurile. Hannah Segal, o psihanalistă a cărei pasiune pentru scriitură, artă, cultură, a imersat tot discursul său psihanalitic și eseistic, vede creația ca o *ecuație simbolică*. Fiind disponibil pentru sublimare și pentru împlinirea dezvoltării Eului, simbolul este văzut ca reprezentant al obiectului. El ia naștere atunci când afectele depresive predomină asupra celor schizo-paranoide, unde separarea de obiect, ambivalența, culpabilitatea legată de pierdere pot fi controlate și tolerate.

Romina – O Cenușăreasă romă, modernă

Ciprian Handru

Dincolo de aparența de film ușor pentru adolescenți care ne introduce într-o lume pe jumătate virtuală în care *like-urile* și *folow-urile* de pe Instagram sau Tik Tok sunt esența vieții, iar să fii vedetă pe YouTube cu un milion de vizualizări este rațiunea de a fi, privit dintr-o altă perspectivă, filmul *Romina VTM* transmite o serie de mesaje puternice despre importanța de a fi autentic (așa cum erau Romina sau Valentin).

O combinație dintre *High School Musical* și basmul Cenușăresei, filmul prezintă povestea unei adolescente care locuiește cu tatăl și fratele ei mai mic la Costinești, iar împreuna au grijă de terasa familiei. Când nu lucrează la terasa tatălui său, ea îi scrie melodii iubitului său, Gino, pe care îl susține să ajungă vedetă pe YouTube. Lucrurile se complică când Gino se lasă prins în mrejele succesului și o părăsește pe Romina pentru a urca pe scara socială.

Cel mai important aspect, care ne transmite ideea că eroina principală a filmului este romă, este chiar numele acesteia, *Romina*. Un nume care poate trece ușor drept rom tocmai fiindcă sună exotic – deși, de fapt, este un nume italian. Insă, aceste elemente de identitate romă sunt extrem de fin construite, prioritatea fiind rezervată componentei de gen, care reușește să transforme o adolescentă obișnuită într-o eroină ce luptă pentru valorile în care crede, valori ca familie, iubire, prietenie, demnitate. În final, ea ajunge să-și învingă temerile și să urce pe scena pentru a salva terasa familiei.

O altă dimensiune a filmului care merită discutată este cea a apariției autenticilor cântăreți de manele în film, cunoscutul Bogdan de la Ploiești interpretând chiar personajul principal negativ, Gino. Pe lângă Bogdan, mai apar în secvențe scurte Tzancă Urganul, într-un concert, și Costel Biju, în rolul unui important decident din această industrie, ceea ce este și în realitate.

Problematic rămâne într-adevar conținutul melodiilor acestor cântăreți de manele care plac atât de mult adolescenților. O parte a acestuia este cu adevărat vulgar și exaltă misoginismul sau valori superficiale ca banii obținuți fără a munci. Promovarea acestor mesaje este de fapt în contradicție cu mesajul general al filmului, anume *rămâi autentic și independent în orice situație*, și poate creea confuzii în mintea tinerilor privind modelele de urmat.

Dar poate cel mai important atu al fimului este acela că cei trei actori principali joacă, într-o anumită masură, roluri din viața lor reală, fiecare dintre ei activând efectiv în industria muzicală. Filmul reușește astfel să deconstruiască stereotipuri referitoare atât la romi sau industria manelelor, cît și la rolurile de gen, fără să cadă în capcana aproprierii culturale sau a a adoptării unei atitudini de superioritate „binevoitoare" față de subiectele pe care le abordează.

Continuare în versiunea online

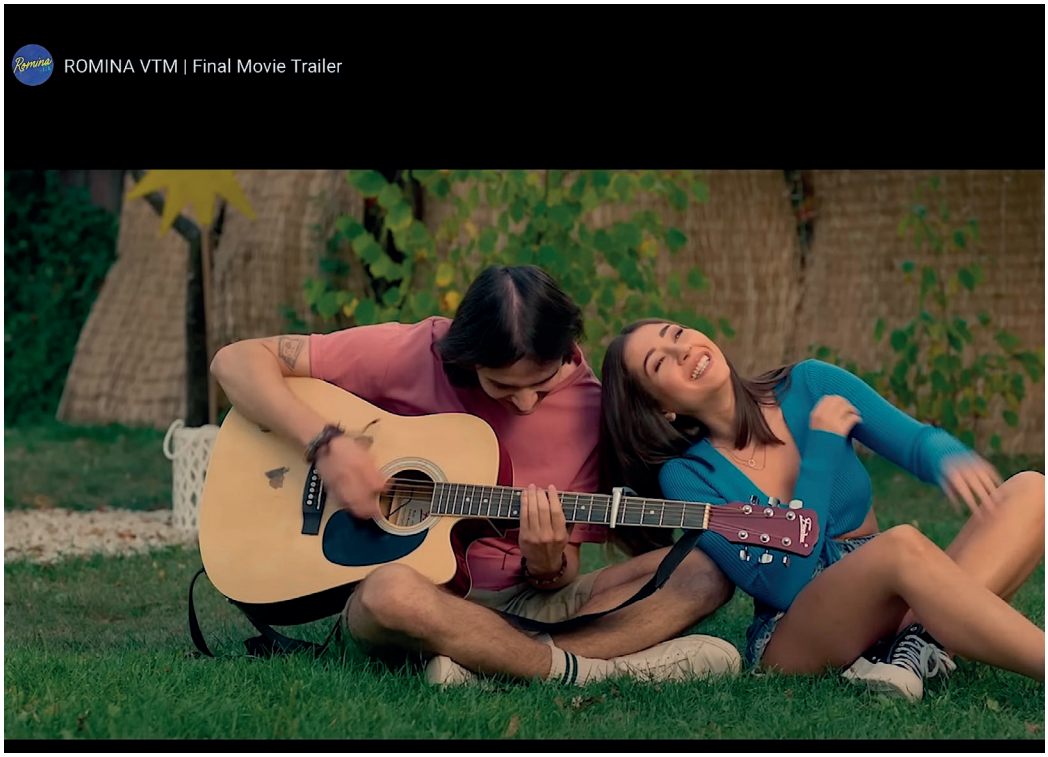

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: editura LITERA
Distribuție: Librariile Cărturești

© Ficțiunea OPTm

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Catrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

https://fictiunea.ro
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 8 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985